

DEKLARATION

Om de långsiktiga konsekvenserna av kriget i Kambodja, Laos och Vietnam

“Det förflutna försvinner inte eller ligger tyst och stilla, utan återkommer på ett pinsamt och envist sätt för att hemsöka oss— om vi inte tagit itu med det på rätt sätt.”

—Desmond Tutu, mottagare av Nobels fredspris 1984

KRIG TAR INTE SLUT när bomberna slutar falla och striderna upphör. Förstörelsen fortsätter länge efteråt, i naturen samt i människornas kroppar och själar. Det har gått många år sedan de krig, som i decennier plågade Kambodja, Laos och Vietnam, tog slut; men i hela regionen drabbas fortfarande oskyldiga offer.

Folk fortsätter att skadas och dödas av de miljoner explosiva anordningar som finns kvar efter kriget. Offret är många gånger ett barn som råkar trampa på en landmina eller kvarlämnad bomb, när det leker med sina kamrater eller promenerar till skolan. Eller det kan vara en lantbrukare vars plog råkar träffa en granat som ligger gömd i jorden. Dessa mänskliga tragedier påverkar hela familjer och samhällen. I fredstid har minst 50.000 människor dött i Kambodja, Laos och Vietnam, samtidigt som otaliga skadats. Antalet ökar månad för månad.

Intensiv och omfattande amerikansk bombning av landsbygden, markhyvling med traktorer, sprutning med avlövningsmedel och annan krigsrelaterad förstörelse har ödelagt stora områden med värdefulla fält och skogar. Ekosystemen förstördes och förvandlades till ödemark dominerad av värdelöst gräs och ogräs. Stora områden kan inte odlas eftersom faran för landminor och granater som inte exploderat (s.k. “unexploded explosive ordnance”, UXO) är stor.

Andra lämningar efter kriget skadar på ett sätt som inte syns, men som är lika förstörande. Man sprutade drygt 72 miljoner liter avlövningsmedel över Vietnams fält och skogar samt en okänd mängd över landsbygden i Laos och Kambodja. De giftiga biprodukterna från framställningen av dessa medel finns fortfarande kvar på s.k. “hot spots” (mycket förorenade ställen där det skett olyckor, utsläpp eller funnits militärbaser) och utgör en allvarlig hälsofara i befolkade områden runt omkring.

Av dessa icke avsedda biprodukter är dioxinet det giftigaste och mest varaktiga. Det har förknippats med en växande lista av sjukdomar, inklusive flera

former av cancer, fosterskadan spina bifida, typ 2-diabetes, samt störningar i nerv-, immun- och endokrinssystemen. Enligt internationellt erkänd forskning finns det förmodligen länkar till andra sorters skador på foster och fortplantningssystem.

Många barn i Kambodja, Laos och Vietnam som lider av dessa krigsskador behöver vård hela livet ut av sina familjer, som redan är tyngda av fattigdom och i många fall av andra skador och krigsrelaterade sjukdomar. Det behövs ytterligare vetenskaplig forskning om dioxinets effekter på hälsan, särskilt forskning som kan ge direkta resultat som människorna kan dra nytta av, till exempel att hitta “hot spots” som är farliga enligt internationella normer och riktlinjer. Långsiktigt humanitär hjälp måste genast ges till dem som de ansvariga nationella myndigheterna identifierar som offer— det finns inte tid att invänta definitiva forskningsresultat.

Folken i Kambodja, Laos och Vietnam har gjort mycket för att hjälpa offren och återvinna marken samt återuppbygga byar, städer och infrastruktur. De har fått hjälp med detta av åtskilliga individer och organisationer från hela världen. Denna hjälp får inte minska bara för att nya problem utmanar världssamvetet. De resurser som hittills funnits, såväl lokalt som internationellt, motsvarar för övrigt inte tillräckligt behovet.

För att man ska kunna fastställa omfattningen och effekten av användningen av kemikalier under kriget, behövs det en fullständig redogörelse baserad på information som är tillgänglig för USA:s regering i form av undersökningar i landet samt data om öppna och hemliga militära operationer.

*Antagen den 28 juli 2002 i Stockholm av
Miljökonferensen om Kambodja, Laos och Vietnam*

www.nnn.se/environ.htm

Röda korsets och Röda halvmånens 27:e internationella konferens – som ansvarade för att upprätthålla och uppdatera Genève-konventionen om krigsregler – beslutade 1999 att stridande parter "skulle bemöda sig om att, om lämpligt, ge sig in i diskussioner om hjälp till krigsoffer efter ett krig". Denna princip borde för länge sedan ha tillämpats på det förödande arvet efter kriget i Kambodja, Laos och Vietnam.

Människorna och regeringarna i dessa tre länder har visat en generös inställning mot tidigare fiender och vill inte att krigets motsättningar ska fortsätta i all framtid. Men hjälp vill de gärna ha.

Världssamfundet, särskilt USA och de företag och andra stater som var direkt eller indirekt inblandade i framställningen av de vapen som avses, måste svara på denna vädjan genom att genast ta itu med de varaktiga resterna av det förflutna i en anda av helande rättvisa.

I mänsklighetens och den enkla anständighetens namn uppmanar vi Förenta Nationerna och alla människor med samvete och god vilja att personligen och genom sina regeringar stödja storskaliga ansträngningar att komma till rätta med krigets nuvarande och fortsatta följder för liv, försörjning och miljö för folken i Kambodja, Laos och Vietnam.

Rekommendationer om åtgärder

Ekosystem

Forskning: Företa omfattande studier av de områden som svårt drabbats av kriget för att underlätta dokumentation och underlag för markplanering och återskogning i ekosystem i våtområden och inlandet.

Rehabilitering: Förbättra försörjningsmöjligheterna för folk som bor i dessa områden så att utveckling av hållbara ekosystem uppmuntras.

Kapacitetsuppbyggande: Ordna tvärvetenskaplig utbildning för tekniska specialister på återställande och bevarande av miljön i ekosystemen i inlandet och kustlandet.

Folkhälsa

Hjälp: Ge offren konkret hjälp, inkluderande sjukvård, kirurgi, rehabilitering, proteser, rullstolar och andra hjälpmedel, samt också socialhjälp till deras familjer.

Utbildning: Sprida information om risker och hur man undviker dem.

Skydd och sanering: Peka ut "hot spots" med giftigt avfall och ställen med UXO/landminor. Hjälpa boende över de psykologiska och ekonomiska svårigheterna det innebär att flytta. Kontrollera "hot spots" och kontrollera eller oskadliggöra ställen med landminor/UXO.

Forskning: Undersöka vilka följder dioxin har på folkhälsan i Kambodja, Laos och Vietnam, inklusive kännetecknen på sjukdomar, hur de förebyggs och behandlingsmetoder.

Ekonomisk och social utveckling

Återuppbyggande: Skapa ett storskaligt efterkrigsprogram för återuppbyggande av miljö och samhälle som integreras i de pågående nationella utvecklingsstrategierna.

Integration: Föra över kunskapen om de breda miljökonsekvenserna av krig till internationell planering för ekonomisk och social utveckling.

Etik, juridik och policy

Internationella gränsvärden och mått: Tillämpa de etablerade internationella mått och gränsvärden, som finns i nationella lagar och internationella avtal, inklusive avtalet om oförstörbara organiska giftämnen ("Persistent Organic Pollutants, POPs") som kräver omedelbar handling. Många av problemen med Agent Orange och platser med landminor/UXO kan kontrolleras eller saneras nu om man ger tillräckliga löften och resurser.

Nyttiga exempel: Hitta och tillämpa prejudikat avseende de anslag som många länder har för att ta itu med platser där det finns giftigt avfall, till exempel amerikansk lagstiftning för att rensa upp på platser som använts av försvaret ("Formerly Used Defense Sites, FUDS").

Lärdomar: Förbjuda användning av herbicider som offensiva eller defensiva vapen i krig.

Folkbildning: Främja folkbildning över hela världen om krigets långsiktiga följder för människorna och miljön i Kambodja, Laos och Vietnam.

Översättning: Irina Schaub